

Анотація

У статті узагальнюються результати мистецько-творчої, педагогічної діяльності відомих педагогів-музикантів, діячів української культури другої половини XIX – початку XX ст. (М. Лисенка, О. Кошиця, Ф. Колесса, О. Барвінського), а також аналізується їх роль у становленні музично-педагогічної освіти на західноукраїнських землях з метою актуалізації історичного музично-педагогічного досвіду в сучасних соціокультурних умовах.

Аннотація

В статье обобщаются результаты художественно-творческой, педагогической деятельности известных педагогов-музыкантов, деятелей украинской культуры второй половины XIX – XX вв., а также анализируется их роль в становлении музыкально-педагогического образования в Западной Украине с целью активизации исторического музыкально-педагогического опыта в современных социокультурных условиях.

Summary

In the article results are summarized artistic-creative, pedagogical activity of the known teachers-musicians, Ukrainian cultural of the second half workers, XIX – to beginning of XX item (M. of Lisenko, O. of Koshic, F. Kolessa, O. of Barvinskiy), and also their role is analysed in becoming of muzichno-pedagogichnoy education on zakhidnoukrainskikh earths with the purpose of actualization of historical muzichno-pedagogichnogo experience in modern sociokul'turnikh terms.

Ключові слова: музично-педагогічна освіта, музична педагогіка, діячі культури і освіти, напрям М. Лисенка в музичній освіті.

Ключевые слова: музыкально-педагогическое образование, музыкальная педагогика, деятели культуры и образования, «направление Н. Лысенка в музыкальном образовании».

Key words: muzichno-pedagogichna education, musical pedagogics, cultural and education workers, direction of M. Lisenko is in musical education.

Подано до редакції 01.04.13.

УДК 371.378. 016 78.01

©2013

Чжао Веньфан

СУЧАСНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ТВОРЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВОКАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНИ І КИТАЮ В УМОВАХ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасні глобалізаційні процеси, спрямовані на: міжкультурну консолідацію, обмін освітньо-теоретичним і практичним досвідом підготовки молодих спеціалістів до продуктивного навчання, а також удосконалення розвитку професійно-креативних здібностей, “мобільності в освоєнні та впровадженні новітніх науковомістких й інформаційних технологій” тощо, останнім часом спричинили підвищений інтерес студентської молоді різних країн світу до культурно-педагогічної спадщини України. Особливо це стосується китайських студентів, які намагаються виконати сучасні вимоги держави щодо відповідальності за модернізацію освіти в Китаї і своє навчання, можливості стояти “на передових рубежах світової науки і техніки, забезпечувати підвищення рівня національної науки і техніки, розвитку здібностей китайського народу до інтелектуального новаторства і винахідництва” [6, с. 144].

Протягом останніх двох десятиліть у Китаї проводиться реформа вищої школи. Китайський науковець Ей Юй Хуа наголошує, що: “Китайські дослідники і спеціалісти в галузі теорії освіти і педагогіки звертають увагу на необхідність поєднання багатих традицій китайської народної освіти і сучасного досвіду, накопиченого в зарубіжних країнах за останні роки. ... Під час проведення реформ необхідно також модернізувати традиційну, що складалась століттями модель освіти, в якій головна увага приділялась тільки передачі знань, а не формуванню вмінь і навичок, що не відповідає вимогам нового часу”.

Актуальним завданням сьогодення Китаю є створення нових варіативних програм, навчальних курсів, підручників, спрямованих на розвиток творчих здібностей дітей і молоді, оскільки реформа охоплює проблеми не тільки всіх щаблів освіти, “але й виховання нової людини XXI століття” [5, с. 107].

Тому актуальності набуває пошук шляхів раціонального використання синтезованих і інтегративних форм збагачення освітнього досвіду з залученням кращих зарубіжних етнотрадицій навчання студентів і школярів. Особливо це стосується розширення досвіду в опануванні вокального мистецтва з використанням всесвітньо відомих українських співацьких традицій, джерела яких сягають глибини століть. Це відбувається тому, що вокальне виконавство наймеш розвинене в Китаї, в силу культурно-історичної особливості розвитку жанрів мистецтва, на відміну від своєрідної майстерності акторів театрального мистецтва, розвитку різних видів живопису, архітектури, художніх ремесел тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми... зокрема літературних першоджерел з проблеми реформування системи вищої освіти Китаю, а саме: “Програми розвитку освіти, орієнтованої на вимоги XXI ст.”, дав змогу визначити основні її напрямки, в яких наголошується на прискоренні освітніх реформ, глибокій модернізації, пошуку нових шляхів і форм збагачення педагогічного і культурного досвіду з “метою досягнення світового рівня якості для певної частини вищих навчальних закладів і профілів підготовки”.

Головна ціль освітньої системи КНР – це поліпшення і розширення меж підготовки спеціалістів різних галузей в дусі новаторства, із збереженням кращих національних культурних традицій [6, с. 143-144]. Тому зрозумілим стає звернення китайських студентів і аспірантів до українських співочих традицій, відомих навіть за межами своєї країни.

Творча і наукова співпраця китайських аспірантів з Інститутом мистецтв НПУ імені М.П.Драгоманова започаткувала новий рівень діалогу культур «Захід – Схід», з використанням і трансформацією музично-культурних традицій обох країн.

Особливу популярність користується в китайських аспірантів проблема розвитку вокального (Ван Шаньху, Вей Лімін, Ван Лей, Ву Гуо Линг, Лю Лан, Лю Цюлін, Ма Цзюнь, Цзінг Нань, Цой Сяо Юй, Чжан Жун, Чжан Яньфен, Чжоу Сяоянь та ін.), хорового дитячого і професійного мистецтва (Ли Цзиньюань, Лін Хай, Чжай Хуань та ін.). Вони плідно співпрацюють з нашими викладачами даного виду мистецтва, творчо використовуючи багатотисячний досвід українського виконавства та його теоретико-методичні засади.

Формулювання цілей статті... Тому метою даної статті є висвітлення ключових теоретико-методичних засад творчої взаємодії вокальних традицій України і Китаю між аспірантами Інституту мистецтв та їх сучасне переосмислення відповідно до науково-освітніх цілей кожної із зацікавлених сторін.

Виклад основного матеріалу дослідження... Дуже важливим для реформування освіти і процвітання обох країн є політика відкритості і активного міжнародного співробітництва, обмін культурними традиціями, доступ до нових освітніх технологій, забезпечення кращого розуміння проблем світового освітнього співтовариства. На користь КНР слід зазначити, що під впливом глобальних тенденцій, вона декларувала відмову від традиційності викладання навчального матеріалу в переважній більшості вищих навчальних закладів. Але проблема полягає в тому, що бракує спеціалістів, викладачів нової генерації здатних модернізувати певні галузі, що мають давню історію і розвинути нові перспективні галузі або музичні жанри, що певний час, внаслідок закритості і особливої прихильності до національних традицій китайців, тривалий час лишались недоторканими.

Тому міжкультурно-творчу трансформацію українських і китайських співацьких традицій ми розглядаємо не тільки як обмін традиціями на рівні музично-культурної спадщини, а як шлях до модернізації вищої музично-педагогічної освіти двох стародавніх країн.

У цьому контексті важливим до творчої співпраці є винайдення спільних теоретико-методичних засад, на основі яких можна проектувати обмін і трансформацію співацьких традицій. У даній статті, як одну з найважливіших категорій теорії навчання (в нашому випадку творчої навчальної взаємодії) ми визначимо лише ключові дидактичні принципи.

У своєму змісті дидактичні принципи віддзеркалюють “фундаментальні закономірності навчання (усталені залежності його результатів від умов організації” і розглядаються як елемент науково-педагогічного знання і спосіб регулювання практично-діяльнісною стороною навчання, допомагають визначити мету, зміст, конкретні умови і організацію процесу навчання за певними правилами тощо.

З цього приводу О. Савченко зазначає: “Принципи і правила навчання передають основні вимоги до організації й здійснення навчально-виховного процесу, які склалися в результаті узагальнення дидактики великого педагогічного досвіду попередніх історичних епох і сучасних дидактичних досліджень” [7, с. 103].

Для визначення точності тлумачення даного поняття звернемось до його етимології (пояснення, що криється в походженні, першооснові) – *принцип* (від лат. – *principium* – основа, початок) – це центральне вихідне положення теорії навчання, покладене в основу створення або здійснення чого-небудь. Таким чином до дидактичних принципів творчої взаємодії вокальних традицій України і Китаю в умовах Інститутів мистецтв ми віднесли групу *принципів особистіно-орієнтованого евристичного навчання, а саме:*

- *принцип мотиваційно-профорієнтаційного забезпечення* музичного навчання: є ключовим регулятором пізнавальної активності і навчальних дій, сприяє розвитку креативних і музичних здібностей, має суттєве значення в проектуванні професійних планів, пов'язаних з музикою, виконавсько-педагогічною діяльністю. Роз'яснення престижності, пріоритетності, суспільної значимості професії музиканта-артиста, педагога тощо, розвивають цілеспрямованість в досягненні престижної професії та працевлаштуванні;

- *принцип вибору індивідуальної освітньої траєкторії* передбачає значну ступень включення студента в конструювання змісту особистіно-орієнтованого евристичного навчання, спрямованого на забезпечення професійних потреб, свідомого визначення особистого смислу, цілей змісту, організації навчання, кінцевого результату, індивідуально-творчу свободу самореалізації. Студент може не тільки вибирати із запропонованого стандартного набору певні компоненти навчання, але й створювати персональні оригінальні освітні компоненти, висловлювати свою точку зору по всім ключовим питанням;

- *принцип міжкультурної творчої взаємодії* передбачає: творче співробітництво, взаємообмін культурними (співочими) традиціями, переосмислення їх, можливість запозичення, трансформації і перенесення в іншу культуру (вузівську або в шкільну практику) зміст навчання в іншій країні, а також спрямована на збагачення духовного світу студентів обох країн, розширення їх загальнокультурного досвіду і культурно-освітнього простору для вільної міжкультурно-творчої комунікації;

• *принцип метапредметної культурологічної герменевтики* (від грец. *hermeneutike* – пояснюю, інтерпретую, мистецтво тлумачення) науковий напрям, що означає мистецтво тлумачення текстів, понять, термінів іншомовного походження, що мають давні корні, явища, що віддзеркалюються у мистецтві, а також філософське вчення про “розуміння” як методологічну основу гуманітарних наук (на відміну від “пояснення” в природничих науках). Пізнання реальних освітніх об’єктів приводить учнів до виходу за межі звичайних навчальних предметів і переходу на метапредметний рівень пізнання (*meta* – означає “ті, що стоять поза”). Такі фундаментальні освітні об’єкти, як слово, число, знак, традиція виходять за рамки окремих навчальних предметів і виявляються метапредметними. Для конструювання такої освітньої системи необхідна розробка спеціальних курсів, окремих метапредметних тем, які охоплюють певну низку фундаментальних освітніх об’єктів [9, с. 100];

• *принцип інтегративності змісту творчої взаємодії* забезпечує цілеспрямоване упорядкування і синтез окремих частин навчального матеріалу з різних культур, гуманітарних дисциплін (музики, літератури, образотворчого мистецтва, театрального і хореографічного мистецтва, екранних видів тощо), підпорядкованих одній темі. За допомогою цього принципу навчальний матеріал сприймається більш цілісно, досконало і різнобічно, що значно розширює інформаційну насиченість занять, наповнює їх різнобічними способами розглядання та різними видами діяльності. За рахунок інтеграції змісту, створення проблемних і творчо-пошукових ситуацій стимулюється мисленнєва діяльність і творче мислення, розвиваються такі психічні процеси як аналіз, порівняння, узагальнення, формуються світоглядні орієнтації;

• *принцип модульно-ейдетичної організації* вокального навчання (від лат. *modulus* – міра і грец. *eidos* – образ, форма, суть, вид, вигляд). Даний принцип завдяки своїй біфункціональності дає можливість використовувати навчальний модуль як досить самостійну змістовно насичену частину будь-якого розділу знань, у якій ейдос віддзеркалює образний принцип сприйняття навчальної інформації, зберігаючи і відтворюючи раніше сприйняті образи об’єктів довготривалий час після зникнення їх з поля зору. Це сприяє формуванню образної пам’яті та пов’язаного з нею чуттєвого досвіду, що здійснюється в умовах тематичного (модульного) розміщення матеріалу, має певні цілі і завдання навчання. Цей принцип найбільш притаманний для музичних видів діяльності всього музично-освітнього комплексу як вид художньо образного сприймання музичних творів, що вважається універсальною формою мислення в мистецтві і типом образної думки, яка формується за законами художнього співставлення різних явищ, внаслідок чого вона отримує більш високий рівень знань і можливість перенесення їх в інші сфери життєдіяльності. “Образ завжди поєднує, на перший погляд, те, що не можна з’єднати і завдяки цьому розкриває якись до цього невідомі сторони і відносини між реальними речами” [1, с. 154-155];

• *принцип медіа-освіти* (від лат. *media* – засоби) враховує вимоги часу, ознайомлюючи студентську молодь із засобами масової інформації, різними мультимедійними технологіями, спрямовують майбутніх вчителів музики на удосконалення своєї професійної майстерності, використання в музично-педагогічній практиці комунікаційно-інформаційних технічних засобів, які демонструють відео-фільми про композиторів, відомих діячів мистецтва, художників, концерти, опери, різні дитячі навчальні і розважальні програми тощо;

• *принцип художньо-естетичного аксіологізму* (від грец. *axios* – цінність, вартість і *logos* – слово, поняття, вчення, друга частина складних слів тощо) орієнтує студентів на формування системи цінностей демократичного суспільства (моральних, пізнавальних, естетичних і художніх тощо), які є регулюючим фактором поведінки і толерантних взаємовідносин між суб’єктами освіти та іншими членами суспільства. Виховання молоді на кращих зразках світової культури і загальнолюдських непересічних цінностях спрямоване на формування в них гуманістичних якостей і високої художньої культури, що дає змогу адекватно сприймати твори мистецтва і насолоджуватись ними;

• *принцип мистецько-освітньої рефлексії* дає змогу усвідомити її смислові особливості, засоби вокальної техніки і емоційно-художнього виконання та інших видів музичних діяльностей в процесі навчання, співвіднесення їх з своїми цілями, проблемами, перспективою і кінцевим результатом. Це спосіб самопізнання, джерело внутрішнього досвіду і необхідний інструмент мислення, за допомогою якого студенту вдається усвідомити свою індивідуальність і призначення [8, с. 310].

Висновки... Таким чином визначені нами ключові дидактичні принципи стають в певній мірі однією з теоретичних основ творчої взаємодії вокальних традицій України і Китаю, підґрунтям творчої інтерпретації кращого досвіду навчання співу в умовах Інституту мистецтв та його екстраполяції в освітні умови іншої країни. Молоді китайські науковці намагаються здійснити реалізацію курсу держави “разом створювати, регулювати, співпрацювати, об’єднувати” та впроваджувати різні культурно-освітні засоби модернізації країни. “Досвід Китаю вкотре вчить нас, як на складних поворотах світової історії зберігати конкурентоспроможність країни й інтелектуально-духовний потенціал її народу, правильно визначати орієнтири стійкого розвитку нації, створювати в державі достатні умови для успішного навчання і виховання молоді з використанням новітніх освітніх технологій” [6, с. 148]. Новий погляд на модернізацію освіти зокрема традиційного вокального мистецтва, підпорядкований сучасними завданнями вищої школи, допомагає Китаю швидко прокласти дорогу в майбутнє.

Література

1. Борев Ю.Б. Общение с искусством / Юрий Борисович Борев. // Эстетика – Ростов н/Д. : “Феникс”, 2004. – С. 606-674.

2. Боревская Н.Е. Китайская школа на пути в постиндустриальную эпоху / Н.Е. Боревская // Мир образования – образование в мире. – 2002. – № 2. С. 60-68.
3. Вей Лимин. Культурні традиції у підготовці китайських студентів до співацької діяльності / Вей Лимін // Національно-культурний простір України XXI ст.: стан і перспективи. – К. : НАКККІМ, 2010. – С. 339-344.
4. Гусейнова Л.В. Міжкультурний діалог як чинник формування виконавської культури майбутнього вчителя музики / Л. В. Гусейнова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2011. – № 7 (218). – С. 39-45.
5. Ей Юй Хуа О стратегии развития китайского образования / Ей Юй Хуа // Педагогика. – №4. – 2001. – С. 106-108.
6. Ленский П. Освіта в Китайській Народній Республіці : стан і перспективи розвитку / П. Ленский // Освіта і управління. – 2003. – Т. 6. – № 2. – С. 143-148.
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : підруч. для студ. пед. фак. / Савченко Олександра Яківна. – К. : Абрис, 1997. – С. 292-301.
8. Сяомань Чжу. Реформа содержания образования в Китае / Сяомань Чжу // Педагогика. – №1 – 2005. – С. 96-99.
9. Хуторской А. В. Современная дидактика : [учеб. пособие]. – 2-е изд. перераб. / Андрей Викторович Хуторской. – М. : Высш. шк., 2007. – 639 с.
10. Цой Сяо Юй. Європейська і китайська вокальні школи: порівняльний аналіз / Цой Сяо Юй // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей : зб. матеріалів VII педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької / [за ред. О. М. Отич]. – Чернівці : Зелена Буковина, 2010. – С. 141-142.

Анотація

У статті розглядається проблема використання співочих традицій України у вокальному навчанні китайських студентів.

Аннотация

В статье рассматривается проблема использования певческих традиций Украины в вокальном обучении китайских студентов.

Summary

In the article the problem of the use of singing traditions of Ukraine is consider in the vocal teaching of the Chinese students.

Ключові слова: співочі традиції, китайські студенти, теоретичні основи.

Ключевые слова: певческие традиции, китайские студенты, теоретические основы.

Key words: singing traditions, Chinese students, theoretical base.

Подано до редакції 29.03.13.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Куненко Л.О.

УДК 37.015.3

©2013

Шитова И.Ю.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ЗДОРОВЬЯ ПЕДАГОГА В ГЕРМАНИИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР) используя данные Европейской статистики и Организации Объединенных Наций по образованию, науки и культуры (ЮНЕСКО) опубликовала, ежегодный доклад «Взгляд на образование 2012».[1]

В докладе проанализирован широкий круг вопросов, связанных с состоянием современной системы образования. Важной характеристикой педагогических кадров в современной мировой образовательной среде является возрастной состав педагогов. Основываясь на этом показателе, можно определить состояние и уровень обновления педагогических кадров в системах образования разных стран. Обращает на себя внимание такой факт, что доля молодых учителей в большинстве развитых стран сравнительно мала. Так, в Германии, Швеции, Италии, Нидерландах, Канаде, Франции, Австрии учителя в возрасте до 30 лет составляют лишь 10-16% всех учителей [2].

С другой стороны, возрастная характеристика является показателем опыта учителей, которые должны адаптироваться к условиям стремительно изменяющегося мира, обеспечивая при этом высокую эффективность целостного педагогического процесса.

В докладе подчеркивается, что старение педагогических кадров – одна из актуальных проблем европейского образования. В пяти странах ЕС (Эстония, Нидерланды, Австрия, Чехия и Швеция) 40 % – педагоги преклонного возраста, а в Германии и Италии, отмечается даже больше, чем 50% всех педагогов работающих в общеобразовательных учреждениях.

Старение педагогических кадров порождает ряд вопросов, с которыми сталкивается каждое государство. Увеличение доли педагогов предпенсинного возраста порождает проблему приоритетов в профессиональной деятельности в связи со старением психологических, педагогических и предметно-методических знаний, снижением трудовой активности, проявлением профессиональных деформаций, синдрома эмоционального выгорания.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... По мнению отечественных и зарубежных исследователей, профессиональная деятельность педагога отличается